

Далёкае і блізкае

ПРЫСУТНАСЦЬ У СУЧАСНАСЦІ

ТАЯМНІЦА фатаграфічнага адлюстравання часта раскрываецца не адразу. Здымак крочыць не толькі ў нагу з сучаснасцю, а яшчэ ідзе следам за памяццю. Ці болей правільным будзе сказаць: фотаздымак з'яўляецца дакументальнай памяццю. І якім бы па якасці ён ні быў, заўжды абуджае эмоцыі, прымушае трывожыцца сэрца, награвашчае адну думку на другую...

Яўген КОКТЫШ — вялікі майстар сваёй фатаграфічнай справы, мастак у фатаграфіі. І разам з тым — дынамічны летапісец часу, творца, які зрабіў нават рэпартажны здымак мастацкім творам. Узіраючыся ў твары народнага мастака Беларусі Георгія Паплаўскага, аўтара «Карнікаў» і аднаго з аўтараў «Блакаднай кнігі», «Я — з вогненнай вёскі» Алеся Адамовіча, народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава — і адчуваеш іх прысутнасць у нашым часе. Васіль Быкаў углядаецца ў сэнс ілюстрацый, зробленых Георгіем Паплаўскім да яго твораў... А вось Паплаўскі і Адамовіч слухаюць мітрапаліта Філарэта, які ўжо стаў легендай нашай Беларусі. Васіль Уладзіміравіч, Алесь Адамовіч, Валянцін Тарас — у майстэрні Паплаўскага. Георгій Георгіевіч і яго калега Віктар Барабанцаў разглядаюць рэпрадукцыі на лістах з альбома разам з пісьменнікам Віктарам Карамазовым, які захоплена піша пра мастакоў у многіх сваіх апавесцях і нарысах...

Здымкі Яўгена Коктыша, на якіх мы бачым пісьменнікаў і мастакоў, нагадалі пра адзінства розных кірункаў мастацтва, пра тое, што пераканаўчы дыялог з чалавекам-асобай у імя яго светласці можна весці толькі разам — і з дапамогай надрукаванай кнігі, і з удзелам карціны, прадстаўленай на мастацкай выстаўцы, і ў зале філармоніі... Культура — сонечнае святло, праменьчыкамі ў якім выступаюць літаратура, тэатр, музыка, скульптура, выяўленчае мастацтва. І, аглядаючы даўнія здымкі, захоплена згадваеш, што такія яркія асобы ў памкненнях давесці нешта галоўнае і важнае да чытача, гледача, слухача былі разам.

Так, велічыні ў нашай айчыннай літаратуры, у нашай нацыянальнай культуры Васіль Быкаў, Алесь Адамовіч, Георгій Паплаўскі былі разам... Яны разам — і ў фатаграфічнай памяці сапраўднага майстра, сапраўднага мастака фатаграфіі Яўгена Коктыша.

Мікола БЕРЛЕЖ.

Прэм'ера

Новы беларускі цырульнік

Чым адметная пастаноўка італьянскага рэжысёра ў Вялікім?

Гэтай прэм'еры чакалі, бо «Севільскі цырульнік» — адна з самых улюбёных опер, якая часта ставілася на сцэне Вялікага тэатра Беларусі. А тут — дзясятае ўвасабленне. І тым больш што ажыццяўлялі яго пастаноўшчыкі з радзімы кампазітара Джаакіна Расіні: рэжысёр Альда Тарабэла і мастак, аўтар сцэнаграфічнага рашэння і касцюмаў Энрыка Мусеніч. Італьянская опера, якая дэманструе магчымасці тэатра (бо патрабуе выканальніцкага майстэрства), і ці не самая лёгка і захапляльная — што яшчэ трэба гледачу напрыканцы юбілейнага тэатральнага сезона? Чакалі, праўда.

Сапраўды, ёсць спектаклі любімыя, якія цудоўна ўспрымае глядач ва ўсім свеце, яны павінны быць у рэпертуары, лічыць генеральны дырэктар Вялікага тэатра Беларусі Кацярына Дулава. Паколькі над пастаноўкай працаваў італьянскі рэжысёр, мова спектакля — італьянская. Ды мала таго: пад пастаноўку яшчэ спецыяльна абвешчалі кастынг, каб знайсці артыстаў, якія выканаюць галоўныя партыі. Таму імёны многіх выканаўцаў будуць адкрыццямі для айчыннай публікі. Праўда, некаторыя артысты ўжо выказалі жаданне працаваць у труп Вялікага тэатра Беларусі. Нягледзячы на ўсю лёгкасць оперы Расіні, яна няпростая для выканання. Але гэтая пастаноўка яшчэ і мае італьянскую інтэрпрэтацыю — можа, не адразу заўважную. Але на што зверне ўвагу да сведчаных глядач — максімальнае

аднаўленне арыгінальнай партытуры, адкрыццё шмат якіх купюр, якія дазваляюць зразумець форму Расіні. На гэты пайшлі беларускі дырыжор-пастаноўшчык Уладзімір Авадок і рэжысёр Альда Тарабэла. Яны пазнаёміліся раней у італьянскім горадзе Лука, на радзіме Джакама Пучыні. Але сустрэліся падчас работы над «Севільскім цырульнікам»: гэтага рэжысёра парайлі Вялікаму тэатру Беларусі колішні мастацкі кіраўнік тэатра «Ла Скала» Рыкарда Муці і «Равэна фестываль».

І вось адбылася і прэм'ера. Развага пра яе будзе яшчэ шмат як у прафесійным асяродку, так і сярод гледачоў: пра рэжысёрскую канцэпцыю і яе акцёрскае ўвасабленне. Але каб лепш зразумець сутнасць пастаноўкі, важна ведаць, што было прынцыпова для стваральнікаў у гэтым спектак-

лі? Паслухаем рэжысёра Альда ТАРАБЭЛА:

1. Інтэрпрэтацыя

— Лірычная опера — гэта традыцыя не толькі ў Італіі, але і ва ўсім свеце. Таму важна мець малады склад выканаўцаў, каб працягваць гэтую традыцыю. Але яшчэ мы можам атрымаць спевака-акцёра, які будзе жыць на сцэне. Такім чынам мы можам узнавіць традыцыйны і неверагодна важны для італьянскай культуры жанр камедыі дэль артэ, фрагменты якой можна ўбачыць на сцэне. Паколькі ў некаторых сцэнах персанажы пераўвасабляюцца ў кананічныя архетыпічныя маскі з камедыі дэль артэ, якія ёсць у Карла Гальдоні і шэрагу італьянскіх аўтараў. Напрыклад, Фігара пераўвасабляецца ў Арлекіна, Разіна — у Каламбіна, Базілія і Бартала — у Панталонэ.

2. Імпровізацыя

— Складанасць работы была ў тым, што высокая арганізаванасць артыстаў патрабавала ад іх пастаянных пытанняў да рэжысёра: чаму той ці іншы рух павінен быць у гэтым месцы, што ён абазначае? Таму адна з маіх задач — максімальна захаваць адчуванне імпрэвізацыі і прымусяць артыстаў існаваць унутры

персанажа і ўнутры той ці іншай сцэны. Рэпертуар Вялікага тэатра Беларусі складаецца з вялікіх опер, адаптаваных пад рэчаіснасць. Адна з маіх задач была — прывезці з сабой куфар лёгкасці, радасці і забаўкі, паколькі гэтага патрабуе музыка Расіні. Опера была напісана ў кароткіх тэрмінах. Літаральна за два тыдні. І галоўнай задачай Расіні было забавляць і прымусяць сваю публіку смяцца.

3. Партытура

— Нават у італьянскіх тэатрах традыцыяна ёсць некаторыя купюры, калі абразаецца музыка. Але тут фактычна ўся музыка захаваная. У гэтым заслуга маэстра Авадка, які пастараўся паказаць максімальна аўтэнтычную партытуру Расіні, што дало каласальнае задавальненне.

4. Менталітэт

— Адна са складанасцяў, з якой я сутыкнуўся, калі пачаў працаваць з мясцовымі артыстамі, — тое, што кожны інтэрпрэтатар імкнецца выдаць строгую суровую структуру персанажа. Галоўны пасыл быў у тым, каб кожнага максімальна прымусяць захаваць лёгкасць і ўважліва

слухаць музыку Расіні. Таму што галоўная драматургія і характары ўсіх персанажаў закладзены ў ёй. Калі пачынаецца тая ці іншая тэма, то ногі імкнучца танчыць, калі ўважліва слухаць музыку. Гэта матывуе і натхняе, каб быць максімальна натуральным на сцэне... Я часта ставіў «Севільскага цырульніка» на многіх сусветных сцэнах, і кожны раз ён быў розны.

5. Артыстычнасць

— Для нас таксама было важна выкарыстоўваць неверагодную лёгкасць і светлыню музыкі Расіні, якая правакуе ўсіх выканаўцаў на адпаведныя рухі. Для мяне было вялікім сюрпрызам тое, што я сустраў на рэпетыцыйнай пляцоўцы беларускіх салістаў і запрошаных салістаў з Вялікага тэатра Расіі і з тэатраў іншых гарадоў, якія былі вельмі падрыхтаваныя да спецыфікі італьянскай мовы. Звычайна ёсць некаторыя абмежаванні і моўны парог, але тут быў каласальны цуд. Таму што, нягледзячы на тое што мы людзі з розных краін, мова, якая нас аб'ядноўвае, — гэта мова тэатра і музыкі.

Ларыса ЦІМОШЫК.